

«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ҚеАҚ

«БЕКІТЕМІН»

Басқарма мүшесі – Ғылым және
коммерцияландыру жөніндегі

проректор

Ж. Құрманғалиева
2025 ж.

РЕДАКЦИЯ САЯСАТЫ

Jete – Journal of Philosophy, Religious and Cultural Studies

Астана
2025

1. Журнал туралы

Ашық қолжетімді ғылыми рецензияланатын журнал
JETE - Journal of Philosophy, Religious and Cultural Studies.
Қысқаша атауы - JETE.
Мерзімді баспа басылымын, ақпараттық агенттік пен интернет-басылымды тіркеу туралы КУӘЛІК № KZ00VPY00113325 Астана қ.

Шығарылған күні 25.02.2025 ж

Журнал — «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы, Тарихи ғылымдар. Философия. Дінттану сериясы» басылымының құқықтық мұрагері. (1995 жылдан бастап шығарылып келеді).

Жарияланатын тілдер: қазак, орыс, ағылшын; шығу жиілігі: жылына 4 рет;

Иесі: «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы, Астана қаласы, Қазақстан.

Журналдың миссиясы

“JETE” журналы философия, дінттану және мәдениеттану салаларындағы ғылыми қауымдастықтың өзекті мәселелері мен сұраныстарын жариялауга бағытталған; әлеуметтік-гуманитарлық зерттеулер саласындағы соңғы зерттеулердің нәтижелерін ұсынуға және таратуға бағытталған зияткерлік дәстүрлердің, теориялық және колданбалы көзқарастардың кең ауқымын қамтиды.

Журналдың атауы казак тіліндегі «ЖЕТЕ» сөзінің терең, онтологиялық мәнін – адам мен дүние арасындағы қарым-қатынастың негізі, мәні мен саналы түсінігін көрсетеді.

2. Журналдың мақсаты

Философия, дінттану және мәдениеттану бойынша түпнұсқалық мақалалар мен шолуларды жариялау; отандық және шетелдік ғалымдардың әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдардың іргелі мәселелеріне қатысты өзекті ғылыми пікірталастарын қолдау және дамыту.

Журналдың міндеттері

Қазақстандағы әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдардың дамуына арналған платформа ретінде қызмет ету; журнал мақалаларына ашық қолжетімділікті қамтамасыз ете отырып, ғылыми жарияланымдардың жинактарын қалыптастыру.

Журнал саясатының маңызды аспекті – қазіргі заманың қурделі үдерістерін түсінуге бағытталған пәнаралық ашықтық.

Журнал жаңа ғылыми тәсілдерге әвристикалық тұрғыдан бағытталған теориялық және эмпирикалық зерттеулердің кең тақырыптық шенберін қамтиды.

3. Журналдың тақырыптық бағыты

“JETE” журналы әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы пәндік және пәнаралық зерттеулер бойынша теориялық және колданбалы нәтижелерді жариялайды: философия, дінттану, мәдениеттану.

Журнал екі түрлі түпнұсқалық авторлық қолжазбаларды қабылдайды: ғылыми мақала, ғылыми шолу және «Ғылыми дәптер» (ғылыми шаралар туралы шолулар, аудармалар және сараптамалық сұхбаттар) сияқты ғылыми жазбалар қабылданады.

4. Ашық қолжетімділік саясаты

Журнал Open Access (ашық қолжетімділік) саясатын ұстанады. Мақалалардың авторлары немесе оларды жариялау құқығына ие тұлғалар кез келген пайдаланушыға материалды оқуға, көніруге, таратуға немесе басқа адамдарға жеткізуге, сондай-ақ ұсынылған ақпарат негізінде жаңа ғылыми жұмыстар жасауға және жариялауға рұқсат береді, бірақ міндетті түрде бастапқы дереккөздің авторлығын көрсетуі тиіс.

Журналдағы мақалалар JETE сайты арқылы барлық колданушыға тікелей қолжетімді.

Лицензиялау: материалдар Creative Commons “Attribution-Non Commercial-NoDerivatives 4.0 International” лицензиясы бойынша қолжетімді.

5. Мұрағаттау

Журнал Open Access саясаты аясында еркін өзін-өзі мұрағаттау арқылы авторларға өздерінің жарияланымға қабылданған мақалаларын жеке веб-сайттарында немесе басқа репозиторийлерде (мысалы, ResearchGate немесе өз ғылыми үйімдарының репозиторий сайттарында) орналастыруға рұқсат береді. Бұл ретте библиографиялық сипаттамада мақаланың JETE журналында жарияланған соңғы нұсқасына сілтеме көрсету міндettі.

2024 жылдың желтоқсанына дейінгі мұрағат «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. Тарихи ғылымдар. Философия. Дінттану сериясының» сайты арқылы қолжетімді.

Журналдың электронды нұсқалары «YFTCO» АҚ, «EBSCO» электронды кітапхана қорын қалыптастыру үшін ұсынылады. Журнал 2019 жылдан бастап Elibrary.ru базасында материалдарын мұрагаттайды.

6. Жасанды интеллект құралдарын пайдалану жоніндегі саясат

Жасанды интеллект (ЖИ) авторлық иесі ретінде танылмайды, себебі ол мәтінді тұтас түсініп, құқықтық жауапкершілікке ие бола алмайды. Толығымен ЖИ генерациялаған мәтіндер немесе оның үзінділері ғылыми жарияланым ретінде қарастырылмайды.

Барлық жасанды интеллект құралдары генеративті бола бермейтіндіктен, қолданыстағы суреттерді немесе кескіндерді өңдеу, біріктіру немесе жақсарту үшін машиналық оқыту негізіндегі генеративті емес құралдарды пайдалану жағдайында, оларды мақала тапсыру кезінде тиісті сурет астындағы жазбада нақты көрсету қажет. Бұл әр жағдайда жеке қарастыруға мүмкіндік береді.

ЖИ-гі генеративті кескіндер

Егер мақалада ЖИ-дің мүмкіндіктерін көрсету максатында генеративті кескіндер қолданылса, олар қалай және қандай максатпен генерацияланғаны туралы нақты сипаттама берілуі тиіс. Бұл кескіндер "Жасанды интеллект арқылы жасалған" деп арнайы белгіленуі қажет.

ЖИ құралдарын пайдалану рұқсат етіледі, бірақ ол мақалада ашық көрсетіліп, қандай кезеңде және қалай қолданылғаны сипатталуы тиіс. Бұл мәліметтер "Әдістер" бөлімінде құжатталуы керек. Авторлар ЖИ көмегімен жасалған кез келген мазмұн үшін толық жауапкершілік алады.

Рецензенттер тараپынан ЖИ пайдалану

Редакциялық алқа мүшелері рецензенттерден қолжазбаларды генеративті ЖИ құралдарына жүктемеуді сұрайды. Рецензенттер нақты салалық білімдері мен зерттеу әдістеріне негізделіп таңдалады және олардың пікірлері мен бағалаулары үшін толық жауапкершілік алады. Генеративті ЖИ құралдары кейде мағынасыз немесе жалған ақпарат бере алады, сондай-ақ оларда қазіргі білім жеткіліксіз болуы мүмкін. Сонымен катар, қолжазбаларда құния ақпарат болуы ықтимал, сондыктan оны сыртқа таратуға болмайды.

Егер рецензент ЖИ құралдарын қандай да бір жолмен қолданса, бұл туралы рецензия есебінде ашық түрде көрсетуі тиіс.

7. Ретракция (жарияланған мақаланы кері қайтару)

Халыкаралық басылымдық этика комитеті (COPE) және Ғылыми редакторлағ мен баспагерлер қауымдастығының ұсынымдарына сәйкес, ретракция — бұл жарияланған материалдың елеулі қателері цемесе сенімсіз деректері бар екенін оқырмандарға хабарлау және оны түзету тетігі.

Редакциялық алқа әдейі жасалған этикалық бұзушылыктармен, плагиатпен, өзін-өзі плагиаттаумен, авторлардың шамадан тыс өзін-өзі дәйектеуімен және мүдделер қақтығысымен жарияланған мақалалар үшін жауапты.

Егер мақала жазу барысында ғылыми және/немесе баспа этикасы бұзылғаны анықталса, ғылыми редактор редколлегия шешімі негізінде ретракцияны жүзеге асыруы тиіс.

Мақаланы кері кайтару (ретракциялау) келесі жағдайларда жүзеге асырылады:

1. Мәліметтердің сенімсіз екендігі немесе алаяқтық жолмен алынғаны (мысалы, деректерді бұрмалау);
2. Мақала «JETE» журналында жарияланбас бұрын басқа басылымда жарық көргені анықталса;
3. Плагиат (мәтін, сурет, график, кесте және т.б. зансыз алынғаны);
4. Басқа зерттеулерге теріс әсер етуі мүмкін өрескел ғылыми қателіктер;
5. Үшінші тарараптың авторлық құқықтарға қатысты шағымдары;
6. Ғылыми немесе баспа этикасына қайшы келетін мазмұнның болуы.

Редакциялық алка дербес тергеу жүргізеді, бұл — құпиялыштық пен әділеттілік принциптеріне негізделген. Қажет болған жағдайда авторлармен және басқа мүдделі тарараптармен байланыс орнатылады. Тергеу қорытындысы бойынша мақаланы ретракциялау туралы акт жасалып, ғылыми редактордың қолымен бекітіледі. Авторга осы актінің көшірмесі жіберіледі.

Осыдан кейін журнал сайтында мақала «ретракцияланған» деп белгіленіп, себебі көрсетіледі. Сондай-ақ, журналдың басты бетінде және келесі шыгарылымында ретракция туралы ақпарат жарияланады.

8. Мақаланы жариялау шарттары

Жариялауга ұсынылған мақала журналда қабылданған барлық рәсімдік талаптарға сай болуы тиіс. Мақала бұған дейін жарияланбаған және басқа басылымға жіберілмеген болуы керек. Редакцияға келіп түскен барлық қолжазбалар міндетті екі жақты жасырын (double-blind) рецензиялау процесінен өтеді. Түскен рецензиялардың негізінде журналдың редакциялық алкасы соңғы шешім қабылдайды. Авторлар қатарында зерттеудің тұжырымдамасын, дизайнны, орындалуын немесе интерпретациясын жасауға елеулі үлес қосқан тұлғаларға көрсетілуі тиіс. Ал зерттеуге қатысқанымен, автор ретінде танылуы үшін жеткілікті үлес қоспаған тұлғалар «Алғыс» бөлімінде аталып, олардың еңбегі сипатталады. Мақалада зерттеудің мақсаты мен міндеттері, негізгі нәтижелердің сипаттамасы, қорытындылары болуы тиіс және өзектілік пен ғылыми жаңалық талаптарына сай келуі қажет.

9. Құпиялыштық туралы мәлімдеме

Осы журналдың сайтында енгізілген аты-жөні мен электрондық пошта мекенжайлары тек осы журнал белгілеген мақсаттар үшін ғана пайдаланылады және өзге мақсаттарға қолданылмайды, үшінші тарараптарға немесе ұйымдарға берілмейді.

10. Мақалаларды қарастыру тәртібі

1. JETE журналының сайтында мақала тіркелген кезде, автор міндетті түрде метадеректердің тілде (мақаланың атауы, аннотация, кілт сөздер, авторлардың аты-жөні, жұмыс орны, электрондық пошта мекенжайы, ORCID) толтырыу қажет. Сайтқа ілеспе хат және екі нұскадағы қолжазба – толық мәтінді және анонимді (метадеректерсіз қысқартылған) нұсқасы ұсынылуы тиіс. Екі жақты «жасырын» рецензиялау жүргізу үшін анонимді мәтін қажет. Файлдар мақала атауының алғашкы 4 сөзімен аталаады.

2. Журнал менеджері колжазбаны «Антиплагиат.ВУЗ» (<https://www.antiplagiat.ru/>). жүйесі арқылы тексереді. Плагиатқа қатысты тексерістің электрондық толық есебі жасалады. Қанағаттанарлық нәтиже көрсетпеген мақалалар әрі қарай қаралмайды. Бұл туралы журнал менеджері негізгі авторға немесе хат алмасуышы авторға хабарлайды.

3. Оригиналдылықтың қажетті шегінен өткен мақала журналдың бас редакторына (немесе бағыт бойынша жауапты редакторға) жолданады. Бас редактор (немесе оның орынбасары) мақаланың журнал тақырыбына сәйкестігін карайды. Егер

мақала тақырыпқа сәйкес келмесе, авторға бас тарту туралы негізделген жауап жіберіледі. Бастапқы қарастыру уақыты – орта есеппен 2 апта.

4. Содан кейін бас редактор (немесе бағыт бойынша жауапты редактор) мақала тақырыбына сәйкес екі рецензентті анықтайды. Журналда екі жақты «жасырын» рецензиялау процедурасы қолданылады: редакция авторлар мен рецензенттердің есімдерін жарияламайды.

5. Рецензент мақалага негізделген рецензия ұсынады, онда зерттеліп отырган тақырыптың өзектілігі, автордың ғылыми салаға қосқан үлесі, нәтижелердің деңгейі көрсетіледі. Әрбір рецензияда мақаланы жариялауға (түзетумен немесе түзетусіз) немесе қабылдамауға ұсыныс беріледі. Егер мақалага түзету қажет деген рецензия келіп түссе, журнал менеджері оны «рецензенттің ескертпелеріне сәйкес түзету» белгісімен авторға жібереді. Автор мүмкіндігінше қысқа мерзім ішінде түзетілген нұсқаны қайта жіберуі тиіс. Түзетілген макала рецензентке қайта жолданады. Бұл процесс рецензенттің соңғы шешімі шыққанға дейін қайталана береді. Егер автор рецензенттің ескертпелерімен келісіп, бірақ оларды формалды түрде орындаі берсе (ұш рет жіберілгеннен кейін де ескертулер толық жойылмаса), қолжазба қабылданбайды. Рецензент пікірімен келіспеген жағдайда, автор(лар) бас редакторға негізделген түсіндірме хат жолдай алады. Бас редактор бұл етінішті қарап, соңғы шешімді қабылдайды.

6. Барлық рецензиялар мен редакциялық алқаның шешімі негізгі авторға немесе метадеректерде көрсетілген хат алмасуышы авторға жіберіледі. Макалага қатысты барлық материалдар (соңғы нұсқа, рецензиялар, плагиат бойынша есеп және өзге құжаттар) редакциялық алқа отырысында қаралады. Макаланы жариялау туралы шешім рецензенттердің пікіріне негізделіп қабылданады. Теріс рецензия алған және алқа шешімімен қабылданбаган мақалалар қайта қарауга қабылданбайды. Даулы жағдай туындаған кезде, соңғы шешімді журналдың бас редакторы қабылдайды. Жариялау туралы шешім қабылдау мерзімі – орта есеппен 8 ай.

7. Жариялау кезек тәртібімен жүзеге асырылады. Редакция алдағы нөмірлердің айдарларына сай басылым кезегін қалыптастыру құқығына ие.

«JETE - Journal of Philosophy, Religious and Cultural Studies» журналында мақала жіберу бойынша авторларға ариалған нұсқаулық

Журналға екі түрлі түшнұсқа авторлық қолжазбалар қабылданады: ғылыми мақала және ғылыми шолу. Сонымен қатар, «ғылыми дәптер» айдарына ғылыми жазбалар (ғылыми іс-шараларға шолулар, түпнұсқа мәтіндердің қазақ тіліндегі аудармалары, саралтамалық сұхбаттар) қабылданады.

JETE журналының сайтында мақала тіркеу кезінде міндетті түрде авторлық метадеректердің тілде (мақала атауы, аннотация, түйінді сөздер, авторлардың толық аты-жөні, жұмыс орны, электрондық пошта мекенжайлары, ORCID) толтыру қажет.

JETE сайтына мақала жібергенде, міндетті түрде ілесте хат және екі нұсқадағы қолжазба ұсынылуы тиіс: толық мәтін және қысқартылған, анонимдендірілген нұсқа (метадеректерсіз). Себебі екі жақты «жасырын» рецензия жүргізу үшін анонимді мәтін қажет. Файлдар мақала атауының алғашкы төрт сөзімен аталады.

Ресімдеу талаптары

1. Бірінші бетте мыналар көрсетіледі: мақаланың түрі (ғылыми мақала, ғылыми шолу немесе ғылыми жазбалар); FTAMP коды (Қаріп – Times New Roman. Кегель өлшемі – 12 pt. Қалын қаріп. Жиексіз, сол жақ шетке тураланған).

2. Мақаланың негізгі метадеректері: (мақала АТАУЫ, Автордың ЕСІМІ ЖӘНЕ ТЕГІ, жұмыс орны, аннотация, түйінді сөздер) алдымен ағылшын, кейін қазақ және орыс тілдерінде беріледі. Автор-хат алмасуышының электрондық поштасы көрсетілуі тиіс.

2.1 Мақала атауы – тек бас әріптермен жазылады. (Times New Roman, 14 pt.)

2.2 Автордың есімі (кіші әріппен) және тегі (БАС ӘРІППЕН) мақала атауынан кейін бірінші бетте жазылады. (Times New Roman, 14 pt.)

2.3 Әріптік белгілер арқылы жұмыс орны немесе оқу орны, қала, ел көрсетіледі (Times New Roman, курсив, 12 pt).

2.4 Автор-хат алмасуышының e-mail мекенжайы (Times New Roman, 12 pt).

2.5 Аннотация (кемінде 150–200 сөз). Аннотация мақала мазмұнын қайталамауы тиіс, сілтемелер мен әдебиеттер тізімін қамтымауы керек, мақала ерекшелігін, жаңалығын, автордың (авторлардың) үлесін, ғылыми жаңалығын және қорытындыларын көрсетуі қажет. (Times New Roman, 12 pt. Турау – ені бойынша, шегініс – 1 см).

2.6 Түйінді сөздер – мақаланы іздеу жүйелерінде индекстеу үшін 7–10 кілт сөз көрсетілуі қажет. Кілт сөздер «нүктелі үтірмен» болінеді. (Times New Roman, 12 pt. Турау – ені бойынша, шегініс – 1 см).

3. Мәтіндік редактор параметрлері: бет өрістері – барлық жағынан 2 см; турау – ені бойынша; қаріп – Times New Roman, өлшемі – 14; жоларалық интервал – 1; абзац шегінісі – 1 см; бет бағдарлауы – кітаптық. Толық мәтін көлемі: кемінде 16 бет (1 баспа табақ).

4. Кестелер мен суреттер мәтін ішінде реттік нөмірімен орналастырылады. Атаулары – ортасына, шегініссіз. Сурет пен кестелерге сілтемелер мәтінде дөңгелек жақшада беріледі, сурет ішіндегі элементтер курсивпен белгіленеді: (сур. 1, 2;). Кесте және суреттер көлемі мақала көлемінің 1/3-інен аспауы тиіс.

5. Мәтіндегі сілтемелер әдебиеттер тізіміндегі дереккөзге АРА стилінде сәйкес дөңгелек жақшада рәсімделеді: автордың тегі, жылы, бет нөмірі – мысалы: (Мұқашев, 1989: 45) немесе (Абдильдин, 2019); Егер авторлар 2 немесе одан көп болса: а) (Мұқашев және т.б., 2025: 45); б) (Абдильдин, Орынбеков, 1989: 45); Тура сілтеме болмаса: (Қабдуәлиев, 2024).

6. Сілтемелер міндетті түрде соңғы бес жылдағы ғылыми еңбектерді қамтуы тиіс (кемінде бес дереккөз).

7. Мұрағатқа сілтемелер мақала мәтінінде жақша ішінде беріледі, алғашқы рет толық жазылып, әрі қарай қысқартылған түрде қолданылады – мысалы: (Қазақстан Республикасы Президентінің Мұрағаты (бұдан әрі – КРПМ), № 141. Т. 17. Іс 2356. Б. 12.)

8. Авторлық мақалаларға сілтемелер жалпы сілтемелер санының 20–25%-ынан аспауы тиіс.

9. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі нөмірленбей, екі нұсқада ұсынылады:
– біріншісі – түпнұсқа тілінде, автордың тегі мен инициалдары, еңбектің атауы, шыққан жері, баспасы, жылы, беттері көрсетіліп, әліпби тәртібімен;
– екіншісі – латын транслитерациясында (<https://translit.ru>). Егер дереккөз ағылшын тілінде болса, транслитерация қажет емес. (Қаріп – Times New Roman, өлшемі – 12, шегініс – 1 см, турау – ені бойынша).

10. Қосымша метадеректер бөлімі:

10.1 Қажет болған жағдайда алғыс айту;

10.2 Қаржыландыру көздері көрсетіледі (бар болса);

10.3 Міндетті түрде авторлардың үлесі мен мұдделер қақтығысы көрсетіледі;

10.4 Авторлар туралы мәліметтер үш тілде – қазақ, ағылшын және орыс тілдерінде беріледі (ғылыми дәрежесі, ғылыми атағы, жұмыс орны, мекенжайы, E-mail, ORCID).

Мақаланың рәсімделу үлгісі:

Scientific article
IRSTI 0241

DIGITAL INCLUSION IN PHILOSOPHICAL DISCOURSE: AN ANALYSIS OF GOVERNMENT PROGRAMS IN KAZAKHSTAN AND BELARUS

^aAinur ABDINA, ^aAnar UYZBAEVA, ^bElena KUCHKO

^a*Astana IT University, Astana, Kazakhstan,*

^b*Belarusian State University, Minsk, Belarus*

✉ ainur.abdina@astanait.edu.kz

Abstract. This article aims to analyze government programs in the field of digitization and digital technologies in the Republic of Kazakhstan and the Republic of Belarus, examining their alignment with contemporary philosophical and ethical concepts.....

...
Keywords: digital inclusion; digital exclusion; digitalization; digital divide; philosophical discourse; government programs.

Ғылыми мақала

FTAMP 0241

ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ДИСКУРСТАНЫ ЦИФРЛЫҚ ИНКЛЮЗИЯ: ҚАЗАҚСТАН МЕН БЕЛАРУСТЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ ТАЛДАУ

^aАйнур АБДИНА, ^aАнар ҰЫЗБАЕВА, ^bЕлена КУЧКО

^a*Astana IT University, Astana, Қазақстан*

^b*БМУ, Минск, Беларусь*

✉ ainur.abdina@astanait.edu.kz

Аңдатпа. Мақала Қазақстан Республикасы мен Беларусь Республикасындағы цифрландыру және цифрлық технологиялар саласындағы мемлекеттік бағдарламаларды талдауға және олардың қазіргі заманның философиялық және этикалық тұжырымдамаларымен арақатынасын зерттеуге бағытталған.....

Түйін сөздер: цифрлық инклюзия; цифрлық эксклюзия; цифрландыру; цифрлық алшактық; философиялық дискурс; мемлекеттік бағдарламалар.

Научная статья

МРНТИ 0241

ЦИФРОВАЯ ИНКЛЮЗИЯ В ФИЛОСОФСКОМ ДИСКУРСЕ: АНАЛИЗ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРОГРАММ В КАЗАХСТАНЕ И БЕЛАРУСИ

^aАйнур АБДИНА, ^aАнар ҰЫЗБАЕВА, ^bЕлена КУЧКО

^a*Astana IT University, Astana, Казахстан*

^b*Белорусский государственный университет, Минск, Беларусь*

✉ ainur.abdina@astanait.edu.kz

Аннотация. Целью данной статьи является анализ государственных программ в области оцифровки и цифровых технологий в Республике Казахстан и Республике Беларусь, анализ их соответствия современным философским и этическим концепциям...

Ключевые слова: цифровая инклюзия; цифровая эксклюзия; цифровизация; цифровой разрыв; философский дискурс; государственные программы.

Кіріспе

Цифрлық инклузия — қоғам өміріне толыққанды қатысу үшін қажетті цифрлық технологияларға, білім мен дағдыларға тең қолжетімділікті камтамасыз ету ретінде — қазіргі уақытта аса өзекті мәселеге айналуда. Ақпараттық технологиялар дәуірінде цифрлық инклузия әлеуметтік өзара әрекеттесудің барлық аспектілеріне әсер ететін жаһандық цифрлық трансформация арқылы анықталады. Қоғамды жаңғыртудағы технологиялардың рөлі мен цифрландыру туралы философиялық дискурс өмірдің әлеуметтік, мәдени және этикалық аспектілеріне әсер етуін коса алғанда, кең ауқымды тақырыптардың қамтиды.....

Материалдар мен әдістер

Бұл зерттеуде Қазақстан мен Беларусиядағы цифрлық интеграция стратегияларын зерделеу үшін философиялық талдауды саясатты бағалаумен үйлестіретін пәнаралық тәсіл қолданылады. Зерттеу герменевтикалық, салыстырмалы және тарихи әдістерге, сондай-ақ адамга бағытталған көзкараска, мемлекеттік бағдарламаларға контент-талдау жасауга, статистикалық мәліметтер мен цифрлық инклузия туралы философиялық дискурска негізделеді. Зерттеу Қазақстан мен Беларусияның цифрландыру бойынша реєсми үкіметтік құжаттарына, заңнамалық актілеріне және ұлттық бағдарламаларына сүйенеді. Оларға мыналар жатады: «Цифрлық Қазақстан» (2018–2022) және «Цифрлық трансформация тұжырымдамасы» (2023–2029); «Беларусияның цифрлық экономикасы мен ақпараттық қоғамын дамыту жөніндегі мемлекеттік бағдарламасы» (2016–2020) және «Беларусияның цифрлық дамуы» (2021–2025); министрліктер мен үкіметтік мекемелер жариялаған ұлттық есептер мен цифрлық трансформация барысы туралы бағалаулар; халықаралық ұйымдардың статистикалық деректері, цифрлық даму көрсеткіштері мен цифрлық сауаттылық деңгейіне баға беру. Сонымен қатар, зерттеуге цифрлық трансформация, инклузия және адамға бағытталған цифрлық саясат туралығының әдебиеттер енгізілген.....

Философиялық дискурс

XX ғасырдың ортасына дейін білім беру мен басқа да әлеуметтік құрылымдардағы инклузивтілік мәселесі күн тәртібінде болмаган. Зерттеушілер антикалық философияның – саналы не бейсаналы түрде – оқшаулану мен әлеуметтік теңсіздік идеяларын ғасырлар бойы мінсіз әлемнің іргетасы ретінде жариялағанын атап өтеді. Бұл тек адамзат тарихының бағытына әсер етіп қоймай, әрбір «Өзгеге» автоматты түрде «persona non grata» мәртебесін тағайындалап, бүкіл әлеуметтік-мәдени процестерді қайта құрылымдауға әкелді.....

Әдеби шолу

Цифрлық инклузия туралы философиялық дискурсты жалғастыра отырып, біз «цифрлық инклузия», «цифрлық эксклюзия», «цифрлық алшактық» және басқа да үғымдарды тікелей қарастыратын казіргі зерттеулерге жүргінеміз.....

«Цифрлық эксклюзия» тұжырымдамасы Э. Дж. Хелспердің зерттеулерінде жақты қарастырылады. Оның «Цифрлық шеттетудің әлеуметтік салыстырмалылығы: салыстырмалы депривация теориясын цифрлық теңсіздікке қолдану» атты мақаласында (Helsper, 2016: URL) шеттетудің күрделілігі мен көпқырлылығы атап өтіледі.....

Қазақстандағы цифрландыру бағдарламаларын талдау

Цифрлық технологиялардың жедел дамуы дәуірінде Қазақстан үшін бұл технологияларға барлық азаматтардың тен қолжетімділігін қамтамасыз ету барған сайын маңызды болуда.

2017 жылғы желтоқсанда «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы (2018–2022 жж.) қабылданды (бұдан әрі – Мембағдарлама). Оның жүзеге асырылуынан кейін 2023 жылғы наурызда АКТ секторы мен киберқауіпсіздікті дамытуға бағытталған цифрлық трансформация тұжырымдамасы (2023–2029 жж.) бекітілді (бұдан әрі – ЦТТ). Бағдарламаның нәтижелері туралы көптеген есептер мен жарияланымдар интернетте ашық қолжетімді. Ресми сайтта жаңартулар, оқигалар, статистика және бағдарламаның орындалуы туралы есептер беріліп отырды. Біз осы құжаттардағы әлі де қарастырылмаған кейбір негізгі аспектілерді талдаймыз.

Беларусиядагы цифрландыру бағдарламаларын талдау

Қазақстан секілді Беларусияда да ұлттық дамудың басты бағыттарының бірі ретінде цифрландыруды таңдады.

Цифрландыру бойынша халықаралық рейтингтердің негізгі көрсеткіштерін талдау Беларусияның экономика мен қоғамның цифрлық трансформациясы тұрғысынан болашағы бар ел екенін корсетеді (Калиновская, 2023). Елдің рейтингі бірнеше көрсеткіштерге негізделеді, олар: интернетке кеңжолақты қолжетімділік және деректерді беру жылдамдығы, халықтың цифрлық сауаттылығы деңгейі, цифрлық мемлекеттік қызметтердің колжетімділігі, түрлі салаларда цифрлық технологияларды қолдану, цифрлық экономика мен инфрақұрылымға салынатын инвестициялар, сондай-ақ киберқауіпсіздік шаралары. Кейбір көрсеткіштер бойынша Беларусия Қазақстан мен Ресейден де жоғары орын алады (Калиновская, 2023).

Қорытынды

Бұл макалада цифрлық инклузия философиялық контексте, Қазақстан мен Беларусияның мемлекеттік стратегияларына баса назар аудара отырып, талданады. Зерттеу нәтижелері көрсеткендегі, бұл екі елдің саяси және әлеуметтік-экономикалық контекстілеріндегі айырмашылыктарға қарамастан, екеуі де цифрлық тенсіздікті азайту және халықтың барлық топтарын цифрлық трансформацияға тартуга бағытталған бағдарламаларды белсенді түрде әзірлеуде.

Шынында да, ақпараттық технологиялар адамдардың өмірін жөнілдетеді, ал цифрландыру бойынша мемлекеттік бағдарламаларды жүзеге асыру қоғамға осы мүмкіндіктерді ұсынады. Алайда осы бағдарламаларды талдау бірқатар кемішліктер мен проблемаларды да анықтап отыр.

Әдебиеттер тізімі

- Borg K., Smith, L. (2018). Digital Inclusion and Online Behavior: Five Typologies of Australian Internet Users// Behaviour & Information Technology, 2018. - 37(4), pp. 367–380.
URL: <https://doi.org/10.1080/0144929X.2018.1436593> (accessed: 30.08.2024).
- Государственная программа «Цифровой Казахстан», 2017. URL:
<https://primeminister.kz/assets/media/gosudarstvennaya-programma-tsifrovoy-kazakhstan-rus.pdf> (accessed: 19.10.2024).
- Государственная программа «Цифровое развитие Беларусь». URL:
<https://www.mpt.gov.by/ru/gosudarstvennaya-programma-cifrovoc-razvitiie-belorusi-na-2021-2025-gody>. (accessed: 21.11.2024).

Концепция цифровой трансформации, развитие других информационно - коммуникационных технологий и кибербезопасности на 2023–2029 годы. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000269> (accessed: 05.09.2024).

References

Borg K., Smith, L. (2018). Digital Inclusion and Online Behavior: Five Typologies of Australian Internet Users// Behaviour & Information Technology, 2018. - 37(4), pp. 367–380. URL: <https://doi.org/10.1080/0144929X.2018.1436593> (accessed: 30.08.2024).

Cifrovoj Kazakhstan: chto izmenilos' v strane za god [Digital Kazakhstan: What has changed in the country over the year]. URL: <https://kapital.kz/tehnology/83781/tsifrovoy-kazakhstan-chto-izmenilos-v-strane-za-god.html> (accessed: 28.09.2024). [In Russian].

Gosudarstvennaja programma «Cifrovoe razvitiye Belarusi» [State Program “Digital Development of Belarus” for 2021–2025]. URL: <https://www.mpt.gov.by/ru/gosudarstvennaya-programma-cifrovoe-razvitiye-belorussi-na-2021-2025-gody>. (accessed: 21.11.2024). [In Russian].

Koncepcija cifrovoj transformacii, razvitiya otrassli informacionno- kommunikacionnyh tehnologij i kiberbezopasnosti na 2023–2029 gody [Concept of digital transformation, development of the information and communication technologies industry and cybersecurity for 2023-2029]. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000269> (accessed: 05.09.2024). [In Russian].

Қаржыландыру: Макала ҚР Ғылым және жогары білім министрлігі Ғылым комитеті тарапынан (грапт № АР19677013) ғылыми жоба аясында қаржыланды.

Авторлардың үлесі

Абдина А.К. – Макаланың мәтінін жазды, әдебиеттерге шолу жасады, мәтінге түзету жұмыстарын жасады.

Ұызбаева А.А. – Макаланың мәтінін жазды, Қазақстанның мемлекеттік бағдарламаларына талдау жасады, макаланың техникалық рәсімдерін жасады.

Кучко Е.Е. Макаланың мәтінін жазды, Беларусия мемлекеттік бағдарламаларына талдау жасады, мәтінге түзету жұмыстарын жасады.

Мұдделер қақтығысы: Бұл жұмыстың авторлары мұдделер қақтығысы жок екенін мәлімдейді.

Авторлар туралы мәлімет / Сведения об авторах / Information about authors: Абдина Айнур Қанапияқызы – философия ғылымдарының докторы, қауымд. проф, Astana IT University, Мәңгілік Ел даңғылы, 55/11, 010000, Астана, Қазақстан, ainur.abdina@astanait.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-1819-7492>

Abdina Ainur Kanapriyanovna – Doctor of Philosophical Sciences, Astana IT University, 55/11 Mangilik El avenue, 010000, Astana, Kazakhstan, ainur.abdina@astanait.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-1819-7492>.

Абдина Айнур Қанапияновна – доктор философских наук, ассоциированный профессор, Astana IT University, пр. Мангилик Ел, 55/11, 010000, Астана, Казахстан, ainur.abdina@astanait.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-1819-7492>.

Ұызбаева Анар Асанқызы – PhD, қауымд. проф, Astana IT University, Мәңгілік Ел даңғылы, 55/11, 010000, Астана, Қазақстан, anar.uyzbayeva@astanait.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0003-4354-705X>.

Uyzbayeva Anar Assanova – PhD, Associate Professor, Astana IT University, 55/11 Mangilik El avenue, 010000, Astana, Kazakhstan, anar.uyzbayeva@astanait.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0003-4354-705X>.

Уызыбаева Анар Асановна – PhD, ассоциированный профессор, Astana IT University, пр. Мангилик Ел, 55/11, 010000, Астана, Казахстан, anar.uzybayeva@astanait.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0003-4354-705X>.

Кучко Елена Евгеньевна - әлеуметтану ғылымдарының докторы, профессор, Беларусь мемлекеттік университеті, Тәуелсіздік даңғылы 4, 220030, Минск, Беларусь, avesol@yandex.ru, <https://orcid.org/0000-0003-2376-4639>

Kuchko Elena Evgenievna – Doctor of Sociological Sciences, Professor, Belarusian State University, 4 Nezavisimosti Avenue, 220030, Minsk, Belarus avesol@yandex.ru
<https://orcid.org/0000-0003-2376-4639>.

Кучко Елена Евгеньевна – доктор социологических наук, профессор, Белорусский государственный университет, пр. Независимости 4, 220030, Минск, Беларусь, avesol@yandex.ru, <https://orcid.org/0000-0003-2376-4639>

11. Редакция мекенжайы

010008, Қазақстан, Астана қаласы, Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, оқу-әкімшілік корпус, 402-кабинет. Тел: (7172) 709-500 (ішкі 31-410). E-mail: jete@enu.kz Веб-сайт: <https://jete.enu.kz>

12. Төлем

Мақала жариялауга оң қорытынды алған авторлар төменде көрсетілген реквизиттер бойынша төлем жасауға міндетті. ЕНУ қызметкерлері үшін төлем мөлшері: – 2000 теңге (электронды нұсқасы), – 2500 теңге (электронды және баспа нұсқасы). Басқа үйымдар үшін: – 2500 теңге (электронды нұсқасы), – 3000 теңге (электронды және баспа нұсқасы).

Реквизиттер:

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ
БИН 010140003594**

1) АҚ "Банк Центр Кредит"

БИК Банкі: КСЖВКZKX

ИИК: KZ978562203105747338

Кбс: 16

Кнп: 859 — мақала үшін

2) АО «Bank RBK»

БИК Банкі: KINCKZKA

ИИК: KZ498210439858161073

Кбс: 16

Кнп: 859 — мақала үшін

3) Мақала үшін төлемді Kaspi.kz қосымшасы арқылы төлеуге болады. Төлемдер бөліміне кіріп, әрі қарай "Білім беру" бөлімін таңдайсыз, университет атауын тересіз. Содан кейін келесі жолактарды келесідей толтыру қажет: ФАКУЛЬТЕТ жолында: «ЕНУ Хабаршысы журналына мақала үшін төлем. Серия ____ (серияны көрсету қажет)» деп көрсетілуі тиіс; КУРС жолында: мақаланың жариялануы жоспарланған журнал нөмірін көрсету қажет (мысалы, «1(130)/2020» немесе «2(131)/2020»); СТУДЕНТТИҢ ТАӘ жолында: мақаланың авторының (авторларының) аты-жөні жазылады; СТУДЕНТТИҢ ЖСН жолында: төлем жасаушының (карта иесінің) ЖСН-і көрсетіледі; ТӨЛЕУШІНІҢ ТАӘ жолында: төлем жасаушының (карта иесінің) аты-жөні жазылады.

13. Жариялау этикасы

«Jete – Journal of Philosophy, Religious and Cultural Studies» журналының редакциялық саясаты ғылыми басылымдар этикасының дәстүрлі қағидаттарына негізделеді. Бұл қағидалар Ғылыми басылымдар этикасы жөніндегі комитеттің (Committee on Publication Ethics: COPE, Promoting integrity in scholarly research and its publication | COPE: Committee on Publication Ethics), журнал редакторларына арналған басшылық күжатында баяндалған және келесі талаптарды қамтиды:

Авторлар үшін

Мақаланы редакцияға жіберу авторлардың мақаланы журналда жариялау және оны кез келген шет тілінде қайта басып шығару құқығын Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетіне беруімен келісетінін білдіреді. Автор(лар) қолжазбаны жіберу арқылы ешкімнің авторлық құқықтарын бұзбайтынын кепілдейді. Авторлар келесі айрықша құқықтарды университетке береді:

✓ «Шығарманы көбейту құқығы (жариялау, ашық түрде ұсыну, көшірмелеу, тираждау немесе өзге де жолмен көбейту) дана санына шектеусіз жүзеге асырылады, сондай-ақ шығарманы кез келген тәсілмен тарату құқығы беріледі. Бұл ретте шығарманың әрбір данасы көбейтілген жағдайда мыналар міндетті түрде сакталуы тиіс:

✓ автордың аты-жөнін барлық көшірмелерде көрсету;

✓ тоитық шығарылымдарга қосу құқығы;

✓ баршага қолжетімді ету құқығы;

✓ Шығарманың метадеректерін (атауы, автордың (құқық иесінің) аты-жөні, аннотациялар, библиографиялық мәліметтер, шығарманың толық мәтіні және т.б.) пайдалану құқығы – оларды тарату және жалпы жүртқа қолжетімді ету, өңдеу мен жүйелеу, сондай-ақ әртүрлі деректер базалары мен ақпараттық жүйелерге, соның ішінде шығарманың толықмәтінді нұсқаларына енгізу арқылы жүзеге асыру құқығы.

Авторлар Шығармаға берілген құқықтарды пайдалану аумағы шектелмейтінін мақұлдайды.

Автор(лар) сондай-ақ журналдың баспагеріне өздерінің жеке деректерін (тегі, аты, әкесінің аты, білімі туралы мәліметтер, жұмыс орны және атқаратын лауазымы туралы ақпарат) мерзім шектеусіз сактауга және өңдеуге құқық береді. Жеке деректер оларды әртүрлі деректорлар мен ақпараттық жүйелерде сактау және өңдеу, аналитикалық және статистикалық есептіліктерге енгізу, ғылым, әдебиет және өнер туындылары объектілерін жеке деректермен негізіді байланыстыру мақсатында ұсынылады.

Автор(лар) ғылыми мақалада зияткерлік менишік объектілерін, авторлық құқық объектілерін заңсыз пайдаланғаны үшін Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес толық көлемде жауап береді.

Автор(лар) шығарманың плагиатқа тексерілуіне журнал баспагері тарапынан келісім береді.

Автор(лар) бұл Жарияланымның бүған дейін еш жерде жарияланбағанын, басқа ғылыми басылымдарға жіберілмегенін және болашакта да жіберілмейтінін раставайды.

Автор журнал туралы жалпы ақпаратты, мақалаларды қарастыру тәртібін, авторларға арналған нұсқаулықты және жариялау этикасын қамтитын журналдың редакциялық саясатымен танысады.

Рецензенттер үшін:

Журналда жарияланатын мақалалардың сапасын қамтамасыз ету мақсатында екі жақты "жасырын" (анонимді) рецензиялау рәсімі қолданылады. Рецензент үшін рецензиялау нысаны ретінде тек зерттеу нәтижелері тана қарастырылуы тиіс.

• Рецензиялауга жіберілген әрбір қолжазба күпия күжат ретінде қарастырылады. Рецензент қолжазбада қамтылған материалдарды өз жарияланымдарында пайдалануға құқығы жоқ. Рецензент материалды үшінші тұлғаларға тек бас редактордың рұқсатымен тана бере алады.

• Рецензент редакцияға жұмысқа объективті бағасын беруі қажет, қажет болған жағдайда жіберілген материалды жаксартуға ұсыныстар білдіруі керек.

• Рецензент материалды рецензиялаудан бас тартуы қажет, егер ол материалдың тақырыбы бойынша маман емес екенін редакцияға хабарласа.

Редакторлар үшін:

Бас редактор, бас редактордың орынбасарлары және редакциялық алқаның мүшелері келесі міндеттерді атқаруга міндетті:

• Макалалардың сапалық құрамына ерекше назар аударып, журналдың редакциялық алқасының отырыстарына қатысуы, рецензенттердің мақалаларға қатысты шешімдеріне өз негізделген келісімін (немесе келіснеушілігін) білдіруі, журнал нөмірлерінің мазмұнын анықтау бойынша шешімдер қабылдауы.

• авторлардың географиялық әртүрлілігін арттыру бойынша жұмыс жүргізу, әртүрлі ұйымдар мен елдерде жұмыс істейтін мамандарды жариялауға шакыру,

• колжазбалардың интеллектуалды мазмұнын автор/авторлық топтың жынысына, үлгіна, дініне және басқа жеке касиеттеріне қарамастан бағалау,

• колжазбаларды авторлар мен ұйымдармен бәсекелестік, бірлескен немесе басқа да карым-қатынастардың болуы салдарынан мұдделер қақтығысы туындаған жағдайда қарастырмау.

Бас редактор

• Әрбір техникалық талаптарға сәйкес алғашқы іріктеуден өткен мақала үшін рецензенттерді (сала мамандары мен ғалымдарды) анықтайды,

• Рецензенттердің пікірлері мен журналдың редакциялық алқасының отырысында материалды талқылау негізінде ағымдағы нөмірдің мазмұнын анықтап, мақала жариялануы туралы соңғы шешім қабылдайды.

Редакция

Журнал редакциясы мақалалар авторларымен тікелей жұмыс істейді және олардың ғылыми зерттеу нәтижелерін жариялау бойынша қызмет көрсететін агенттіктермен жұмыс іstemейді.

Редакция авторлардың, редакторлардың және рецензенттердің этикаға жатпайтын әрекеттерін анықтаған жағдайда ең қысқа мерзімде шешім қабылдауға міндетті. Авторлардың этикаға жатпайтын әрекеттеріне авторлар құрамы мен құрылымын бұрмалау, жалған ғылыми мәтіндер жариялау, олардың бұрмалауы мен фабрикациясы, цитаталармен манипуляциялар жасау, заңсыз пайдалану (плагиат), параллельді түрде материалды басқа басылымдарға ұсыну жатады..

Этикаға жатпайтын әрекеттерді анықтау жағдайында егер автор(лар)дың этикаға жатпайтын әрекеттері мақаланы қарау немесе оны баспасөзге дайындау барысында анықталса, редакция мақаланы одан әрі қараудан алып тастауга және автормен ынтымактастықты тоқтатуға құқылы. Егер автордың этикаға жатпайтын әрекеттері мақаланы жариялаганин кейін анықталса (мысалы, параллельді жариялау фактілері, авторлық құқықтарды бұзу, плагиат және т.б.), редакция мақаланы журналдың сайтынан, архивтерден және ғылыми индексация базаларынан алып тастау (ретрагирлеу) туралы шешім қабылдауға құқылы және автор(лар)дың этикаға жатпайтын әрекеттері туралы басқа журнaldарға хабарлауы мүмкін. Редакция жарияланған мақаланы қайтарып алу (ретрагирлеу) туралы шешім қабылдаған жағдайда тек қана маңызды мәселелер (этикаға жатпайтын әрекеттер, қателіктер және т.б.) анықталған кезде гана қабылдайды.

Рецензенттер мен редакторлардың этикаға жатпайтын әрекеттері журнал рецензенттерінің және редакторларының этикаға жатпайтын әрекеттеріне басқа журнaldарға мақалалар мәтіндерін авторлардың келісімінсіз беру, авторлар материалдарын үшінші тұлғаларға беру, авторлық құқықтарды бұзу, редакциялық процестердің құпиялығын бұзу және авторлар мен ұйымдармен байланысты мәселелерде олардың жеке мұдделеріне негізделген материалдарды колдау кіреді.

Қаралған колжазбалар немесе жарияланған материалдарға қатысты шағымдар жағдайында редакциялық алқа тиісті жауап шараларын қабылдауға міндетті: ең алдымен, мақаланың авторынан түсініктемелер сұралады. Тек автордан қанағаттанарлық жауап алынбаған жағдайдаға тәргеу жүргізіледі.

Авторлардың, редакторлардың және рецензенттердің этикалық мінез-құлық нормаларын бұзудың мүмкін болатын жағдайлары, жоғарыда аталғандардан басқа, ғылыми жарияланымдар этикасы бойынша Комитеттің (Committee on Publication Ethics: COPE, Promoting integrity in scholarly research and its publication | COPE: Committee on Publication Ethics) этикалық принциптері жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес шешілетін болады.

Редакция бас редакторына, бас редактордың орынбасарларына, редакциялық кеңестің мүшелеріне және рецензенттерге журналда жариялануға мүмкіндік береді, бірақ олар өздерінің қызметтік жағдайын пайдалана алмайды. Барлық мақалалар, соның ішінде арнайы шыгарылымдардың жауапты редакторларының мақалалары да, рецензиялау процедурасынан өтеді және редакциялық кеңестің отырысында қарастырылады.